

Орієнтуючись зараз на представників тієї чи іншої галузі культури, ми викарбуємо в собі власний сильний, непохитний голос, який буде прогресивно впливати на оточення й освітню структуру країни загалом, і неабияку роль у цьому відіграють аудіопроєкти, спрямовані на популяризацію української художньої літератури.

Д. Надворний

МУЗИЧНА ІНДУСТРІЯ ВПРОДОВЖ ВІЙНИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ

D. Nadvornyi

MUSIC INDUSTRY DURING THE WAR AND ITS SIGNIFICANCE

Війна кидає виклик нормальним очікуванням повсякденного життя. Це особливо видно нині, коли люди зустрілися з умовами війни віч-на-віч. Події, звички та занепокоєння цивільного існування, які здаються такими переконливими за звичайних обставин, раптом стають безглуздими, якщо поставити їх проти війни, руйнування та терору. Різка втрата сенсу особливо гостра в мистецтві. У воєнний час набридлива підозра, що мистецтво є лише декоративним і розважальним, зрештою зайвим заняттям, пов'язаним із часами миру та процвітання, стає надзвичайно правдоподібною.

Музика може навіть більше, ніж інші види мистецтва, претендувати на те, що вона є незамінною під час війни. Великі асигнування на музику в Збройних силах відображають уявлення про те, що вона може ефективно надихати патріотизм і хоробрість. Марші та гімни використовувалися, щоб прищепити мужність і конформізм. Вони допомагають людям бачити себе частиною єдиного цілого. Те, як ми чуємо та використовуємо музичну мову західної культури, також дає змогу музиці описувати війну. Очікування та переживання маршу солдатів і зловісні звуки бою були передані музикою. Крім звичайних труб і барабанів, з кінця середньовіччя використовували масові волинки та литаври, щоб налякати ворогів і підбадьорити воїнів.

Подібно до великого музикознавця Гвідо Адлера в його есе 1915 року «Мистецтво музики та світова війна», ми повинні зіткнутися з єдиною передумовою: ідеєю, що музика має етичні властивості та є єдиним мистецтвом у загальнолюдській традиції, яке справді можна вважати універсальним. Музика не аргументувала, описувала чи позначала щось так, як це могли б зробити твір образотворчого мистецтва, проза чи навіть поезія. Її, здавалося б, абстрактна та самореференційна логіка та характер дозволили їй залишатися над повсякденністю, а отже, над проблемами, які зазвичай призводять людей до конфліктів.

Протягом останніх 200 років музику розглядали по-різному, як просту абстрактну гру звуків; як безпосереднє вираження внутрішньої свідомості та волі, і як квінтесенцію мови людських емоцій і почуттів і, можливо, навіть релігійної віри. У кожному разі підтверджується універсальність музики як мистецтва. Не дивно, що музика, починаючи з XVIII ст., розглядається як союзник людської солідарності та інструмент миру. Згадуються тварини, які танцюють у «Чарівній флейті» Моцарта. Як писав Фелікс Мендельсон у 1842 р., намагаючись захистити ідею «пісні без слів»: «Люди часто скаржаться, що музика надто неоднозначна; що вони мають думати, коли чують її, настільки незрозуміло. Для мене це саме зворотний... Лише мелодія може сказати те саме, може збудити те саме почуття в одній людині, що й в іншій,

почуття, яке, однак, не виражається тими самими словами... Слова мають багато значень, але музику ми обидва могли правильно зрозуміти».

На відміну від колишніх війн, сьогодні музика використовується по-новому через технології. У наші дні солдати мають доступ до смартфонів, комп'ютерів та багатьох інших гаджетів. Це дозволяє їм слухати музику набагато ширше. Через ці варіанти музика тепер використовується ними як спосіб впоратися зі стресом війни. Солдати, як і за часів Першої світової війни, коли в масовому використанні з'явилися аудіозаписувальні та відтворювальні пристрої, використовують музику так само, як і більшість із нас, коли нам сумно, боляче, радісно чи коли ми потребуємо втіхи — музика слугує психотерапевтичним засобом. Вона також використовується як психологічний інструмент, щоби солдати не розгубилися. Із часом також музика стала носієм маніфестичних закликів, інструментом пропаганди та полем боротьби дисидентів із системою. Але в умовах війни музиці залишаються притаманними ті ж самі функції.

Однією з проблем, з якою як раніше, так і сьогодні стикається багато солдатів, є посттравматичний синдром, через який деякі з них ніколи не стануть колишніми. Ті солдати, які використовують музику як інструмент, щоб залишатися на зв'язку із зовнішнім світом та членами сім'ї, як правило, почуваються набагато краще, ніж інші, хто цього не робить. Незалежно від жанру, музика зіграла важливу роль у програші та перемозі у війнах. Як країнами, і окремими солдатами.

Музика, як активна форма мистецтва, може дозволити людям, які мають мало спільного, ділитися та спілкуватися публічно, незважаючи на розбіжності на інших фронтах. Традиції хорового співу та аматорської гри створили публічні арени для людей, щоб занурити в себе ідеї та досвід повсякденного життя та вірування, які їх розділяли. Концерти — навіть прослуховування музики вдома в невеликих групах — все ще пропонують приблизно ті самі можливості, які колись створювали величезні музичні твори за участю аматорів.

Музика унікальна тим, що акти прослуховування та спільної гри зберігають таємницю емоцій, характерних для приватності та інтимності, але водночас поглиблюють відчуття людського зв'язку, навіть попри те, що більшість відвідувачів концерту чужі одне одному. Кожна людина отримує особисте задоволення, яке є непрозорим, але відображає радість інших у залі. Слухачам не потрібно захищати значення власного досвіду словами та образами. Таким чином, заняття музикою, особливо у громадських місцях, є бажаним контрастом до частих політичних конфліктів і насильства під час війни.

За допомогою музики можна боротися з почуттям самотності, яке може викликати війна. Жертва індивідуальності, якої вимагає військова служба та підтримка військових зусиль серед цивільного населення, пом'якшується музикою. Крім того, що музика допомагає нам зберегти наше самопочуття, музика може, не використовуючи слова, налагодити зв'язок не лише з тими, хто веде битву, а й з тими, кого ми вважаємо ворогами. Ці етичні можливості явно безсилі запобігти війні. Тому музика повинна нагадувати про майбутнє. Це може допомогти слухачам зосередитися на можливостях, які пропонує пережити війна. Музика під час війни сигналізує про те, щоб зробити більше від спільного життя. Вона згадує те, що руйнує війна. Можна сподіватися, що виступ Фуртванглера для кількох слухачів приховано підриває явну мету заходу. Але щоб музика функціонувала таким чином, її потрібно писати, грати та слухати з незвичайною інтенсивністю. Універсальність

музики важко усвідомити. Проголошувати словами завжди було легше. Порівняльна стійкість музики до привласнення заради війни, її, здавалося б, абстрактна нерелевантність виявляється її рятівною перевагою. Цей аспект музики може бути єдиним виміром людського самовираження, який ніколи не постраждає від шкоди, яку ми завдаємо іншим, і від насильства, яке ми створюємо та виправдовуємо. Він витримує всі спроби гноблення та цензури. Будучи засобом, зміст якого важко визначити, музика надає тим, хто її пише, грає чи уявляє, свободу вираження, якої важко позбавити. Серед найяскравіших прикладів — «Квартет наприкінці часів» Олів'є Мессіана (1941). Цей шедевр, написаний у той час, коли композитор перебував у військовому полоні в умовах тяжких труднощів і надзвичайного обмеження свободи, ще раз свідчить про те, що музику нелегко зіпсувати цілими конфліктами, насильства та війни. Він може нагадувати нам про найкраще в людстві, підтримувати наше почуття надії, зберігати нашу гідність у супереч найлютішим перешкодам.

Щоб зберегти нитку надії, музика має стати більшою, а не меншою частиною життя. Музика під час війни не є способом зробити життя гарним, коли воно не є, вона має стати нагадуванням про те, що всередині нас, про що ми, можливо, забули. У час війни виконавці, композитори та слухачі повинні думати про музику як про протитоту від самовпевненості та ексклюзивності — як про стриманий, але універсальний акт совісті та особистого утвердження. Тож нехай створення музики процвітає тоді, коли нам це найбільше потрібно.

Б. Білокінь

РОЛЬ КАРИКАТУРИ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ У ВОЄННИЙ ЧАС

B. Bilokin

THE ROLE OF CARICATURE IN THE FORMATION OF INFORMATION SPACE IN WARTIME

Засоби масової інформації (ЗМІ) суттєво впливають на світогляд та наративи мас, відіграючи роль потужного інструменту формування думок. Під час воєнного конфлікту ЗМІ використовують як інструмент ідеологічної боротьби між сторонами, що конфліктують. Карикатура, виконана якісно, є ефективним засобом для популяризації проблем у суспільстві, оскільки вона містить смислове навантаження та легко сприймається глядачами через свій графічний жанр.

За часів проголошення незалежності українська карикатура почала активно розвиватися, і в наші дні, під час війни, вона продовжує акцентувати увагу на незламності та бажанні українського народу боротися за свою свободу. Оскільки більшість карикатур за своєю спрямованістю є політичного характеру, то вони мають такі характеристики, як комунікативну спрямованість, що дозволяє їм поширюватися серед різних верств населення, а також маніпулятивність, яка передбачає вплив на думки та поведінку аудиторії.

Українськомовні дослідження розглядають карикатуру як різновид креолізованого тексту, який поєднує вербальну та невербальну складові і має цілісний та гомогенний характер, згуртований спільною темою. Крім карикатури, до креолізованих текстів належать шаржі, плакати, комікси, ілюстрації, схеми, таблиці та інші.